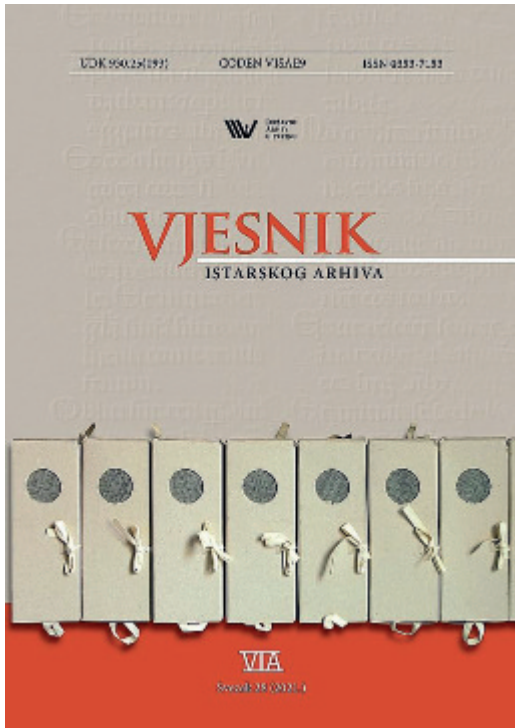

KAKO PISATI POVIJEST MULTIKULTURALNIH REGIJA JUGOISTOČNE EUROPE?

Uloga specijalnih knjižnica i arhiva

Državni arhiv u Pazinu izdaje časopis *Vjesnik istarskog arhiva*. U svesku broj 28 objavljen je esej profesorice dr. Angele Ilić pod naslovom *Kako pisati povijest multikulturalnih regija jugoistočne Europe: Uloga specijalnih knjižnica i arhiva*.¹

Dr. Angela Ilić bavi se izazovima i metodologijom istraživanja povijesti multikulturalnih regija jugoistočne Europe, posebno kroz prizmu rada specijalnih knjižnica i arhiva.

Časopis je pohranjen na *Portal hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa, Hrčak*.²

Hrčak je centralni portal koji na jednom mjestu okuplja hrvatske znanstvene i stručne časopise koji nude otvoreni pristup svojim radovima.

Dokument dr. Ilić dostupan je na Hrčku kao PDF-datoteka.³

Ključne točke sadržaja uključuju:

1. **Tema konferencije:** Dokument je zbornik radova i sinteza okruglih stolova s međunarodne konferencije održane u Pazinu i Puli od 2. do 4. listopada 2019. godine. Cilj konferencije bio je povezivanje povjesničara i znanstvenika u istraživanju povijesti multikulturalnih regija jugoistočne Europe.
2. **Izazovi istraživanja:** Angela Ilić opisuje osobne izazove s kojima se suočila tijekom istraživanja povijesti gradova poput Rijeke i Maribora. Ti izazovi uključuju raspršenost povijesnih dokumenata zbog promjena državnih granica, ratova i prisilnih migracija, kao i jezične i kulturne razlike.
3. **Metodologija:** Autorica naglašava važnost **multi-perspektivnog** pristupa u istraživanju povijesti, koji uključuje različite jezične, etničke i kulturne aspekte kako bi se dobila cjelovita slika povijesti regija i gradova.
4. **Specijalne knjižnice i arhivi:** Uloga specijalnih knjižnica i arhiva je ključna u očuvanju i predstavljanju povijesnih dokumenata i kulturne baštine. Dokument govori o strategijama prikupljanja i očuvanja materijala te o problemima s kojima se suočavaju ove institucije.

¹ <https://www.dapa.hr/vjesnik-istarskog-arhiva-svezak-28-2021/>

² <https://hrcak.srce.hr/>

³ <https://hrcak.srce.hr/file/388374>

5. **Primjeri iz prakse:** Tekst uključuje primjere iz prakse, posjete institucijama poput Državnog arhiva u Pazinu, Muzeja grada Pazina i Sveučilišne knjižnice u Puli, te naglašava važnost ovih institucija u očuvanju regionalne povijesti.

Dokument je obiman i detaljno se bavi različitim aspektima istraživanja i pisanja povijesti multikulturalnih regija, pružajući uvid u kompleksnost i važnost ovog područja studija.

Značaj *uloge specijalnih knjižnica i arhiva* izražen je u habilitacionoj radnji dr. Angele Ilić jednoj više perspektivnoj i višejezičnoj studiji: *Identiteti u regionalnim središtima Habsburške Monarhije 1867.-1918*. Doktorica Angela Ilić usmjerena je na razvoj i zastupljenost različitih identiteta u javnom prostoru dvaju gradova kasne Habsburške Monarhije: Rijeka/Fiume/Reka/St. Veit am Pflaum i Maribor/Marburg (na Dravi). Rijeka i Maribor ubrajaju se veće gradove K.u.K. Monarhije.

U oba grada prikazana je prevalencija te utjecaj nacionalizma, panslavizma, lokalnog patriotizma, regionalnih samoidentifikacija i drugih ideologija te pokreta. Kako bi obuhvatila dinamične kulturne zaplete i interakcije, autorica Ilić ispituje središnje teme i probleme procesa formiranja identiteta kao i javne samo-prezentacije odabranih populacijskih i jezičnih skupina - na riječkom, njemačkom, fiumanskom, talijanskom, hrvatskom, mađarskom, srpskom i slovenskom, a u Mariboru njemačkom,

slovenskom, hrvatskom, češkom i mađarskom. Djelo je dopunjeno komparativnom analizom pisanih izvora: jezičnih, kulturnih i sportskih klubova te vjerskih zajednica u dva multikulturalna i multireligijska grada. Primjeri iz suvremenog tiska ilustriraju razvoj događaja na lokalnoj i regionalnoj razini i svrstavaju ih u nacionalni i europski kontekst.¹

Hrvatska kulturna zajednica / Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu priprema književnu tribinu s predstavljanjem djela *Identiteti u regionalnim središtima Habsburške Monarhije 1867.-1918*.

Ivica Košak

¹ Ivica Košak, Najava knjige doktorica Angela Ilić: *Identiteti u regionalnim središtima Habsburške Monarhije 1867.-1918*. HKZ-Wi, Rijec broj 67/68, Wiesbaden 2024. Str. 44. http://www.hkz-wi.de/rijec/Dateien/Rijec%2067_68.pdf

Identiteti u regionalnim središtima

Predavanje dr. Angele Ilić održano 12. studenog 2024. godine na Sveučilištu Johannes Gutenberg u Mainzu bilo je usmjereno na predstavljanje knjige *Identiteti u regionalnim središtima Habsburške Monarhije 1867.–1918.* Ova komparativna studija istražuje razvoj i reprezentaciju identiteta u multietničkim i multikulturalnim gradovima Rijeci i Mariboru tijekom kasnog razdoblja Habsburške Monarhije. Predavanje je organizirano od strane *Odjela za povijest Istočne Europe, u suradnji s Hrvatskom kulturnom zajednicom Wiesbaden e.V.* i podružnicom *Udruženja za jugoistočnu Europu* u Mainzu.

Dr. Angela Ilić, stručnjakinja za povijest Jugoistočne Europe i identitetske procese u multinacionalnim sredinama, u ovom je radu analizirala kako su nacionalne, kulturne i vjerske zajednice u Rijeci i Mariboru gradile svoje identitete unutar okvira Habsburške Monarhije. Ovi su gradovi, odabrani zbog svoje etničke i kulturne raznolikosti, predstavljali dinamična žarišta za proučavanje interakcija između različitih identitetskih skupina. Rijeka je bila obilježena prisutnošću talijanske, hrvatske, njemačke, mađarske, srpske i židovske zajednice, dok su u Mariboru živjele slovenske, njemačke i češke skupine. U svojoj prezentaciji, Ilić je nastojala pokazati kako su se u ovom multikulturalnom kontekstu oblikovali identiteti, koji su se često preklapali i utjecali jedni na druge.

Ilić je tijekom predavanja govorila o različitim vrstama identiteta koji su se razvijali u oba grada, uključujući nacionalne, regionalne, kulturne i religijske identitete. Naglasila je da su identitetski procesi bili složeni i višestruki te su uključivali kombinaciju nacionalističkih ideologija, lokalnog patriotizma i panslavizma. U oba grada prisutne su bile jake struje nacionalizma, ali su paralelno postojali i oblici lokalne pripadnosti i regionalnog identiteta koji su omogućavali stanovnicima da se identificiraju sa specifičnim kulturnim ili etničkim skupinama, ali i sa zajednicom u širem smislu.

Jedan od ključnih aspekata njezinog istraživanja bio je prikaz načina na koji su različite zajednice, kroz svoje institucije, javni prostor i medije, artikulirale svoje identitetske konstrukcije. Kroz povijesne primjere, Ilić je pokazala kako su pripadnici različitih etničkih skupina aktivno koristili svoja kulturna i društvena udruženja za promicanje jezika, religije i običaja te za uspostavljanje javnih prostora gdje su mogli njegovati vlastiti kulturni identitet. U tom kontekstu istaknula je značaj talijanskog društva *Casino patriottico* u Rijeci, koje je okupljalo talijanske kulturne elite i promoviralo lokalni talijanski patriotizam, kao i hrvatske *Narodne čitaonice Riječke*, koja je bila centar za očuvanje hrvatskog jezika i kulture u Rijeci. Jedan od važnijih aspekata prezentacije dr. Ilić bio je naglasak na ulozi lokalnih društava i njihovih publikacija u oblikovanju i očuvanju etničkog i kulturnog identiteta. Istraživanje je obuhvatilo mnoge različite vrste društava – kulturne, političke, znanstvene i sportske – koja su služila kao mjesta okupljanja i kulturnog izražavanja. U Rijeci su društva poput Prirodoslovnog kluba i Club Alpino Fiumano okupljala intelektualce i ljubitelje prirode te pružala platformu za socijalizaciju

i promicanje znanstvenih i kulturnih ideja. Također, sportska društva su igrala važnu ulogu u povezivanju različitih zajednica, nudeći prostor za međusobnu interakciju i razvoj zajedničkih interesa.

Osim što su omogućavala socijalizaciju i razmjenu ideja, ova društva su se bavila i publikacijom vlastitih časopisa i biltena, kroz koje su komunicirali s javnošću i širili svoje ideje. Na primjer, Prirodoslovni klub je između 1896. i 1905. godine izdavao dvojezičnu publikaciju *Mitteilungen des Naturwissenschaftlichen Club in Fiume (Bollettino del Club di Scienze*

Naturali in Fiume), koja je sadržavala znanstvene eseje i izvještaje s predavanja, te je uspostavljala kontakte s drugim sličnim društvima diljem Europe. Ilić je naglasila da su ovi tekstovi važan izvor za razumijevanje identitetskih procesa jer dokumentiraju društvenu ulogu udruga u očuvanju i promicanju kulturnih tradicija.

Posebnu pažnju u predavanju Ilić je posvetila važnosti arhivske građe koja se odnosi na rad društava u Rijeci i Mariboru. Istaknula je kako su arhivi udruga, iako nisu formalni arhivi, djelovali kao središta za čuvanje povijesnih zapisa i dokumentiranje aktivnosti društava. Ovi arhivi obuhvaćaju širok spektar dokumenata, uključujući zapisnike sa sastanaka, popise članova, statute, korespondenciju i financijske evidencije, koji zajedno pružaju vrijedan uvid u povijest društava i njihov doprinos društvenom životu gradova. Primjerice, *Narodna čitaonica Riječka* objavila je povodom 50. obljetnice posebnu publikaciju koja sadrži zapisnike i rezimee aktivnosti društva, što predstavlja neprocjenjiv izvor za proučavanje kulturne povijesti Rijeke u tom periodu.

Predavanje dr. Angele Ilić u Mainzu pružilo je vrijedan uvid u složene identitetske procese u multikulturalnim središtima Habsburške Monarhije. Kroz detaljnu analizu slučajeva Rijeke i Maribora, Ilić je pokazala kako su se različite etničke zajednice prilagođavale društvenim i političkim izazovima vremena, gradeći i čuvajući svoje identitete kroz kulturna društva, javne prostore i arhive. Ova komparativna studija ne samo da proširuje razumijevanje povijesti identiteta u srednjoj i jugoistočnoj Europi, već također ukazuje na važnost društava i njihovih publikacija kao ključnih elemenata u očuvanju kulturne baštine i nacionalnog identiteta.

Djelo dr. Ilić predstavlja vrijedan doprinos znanosti jer omogućava bolje razumijevanje sličnosti i razlika u razvoju identiteta unutar različitih nacionalnih i kulturnih zajednica koje su dijelile prostor Habsburške Monarhije. Također, ovo istraživanje naglašava važnost arhivske građe kao temelja za buduće povijesne analize i istraživanja multikulturalnih interakcija u urbanim sredinama.

Ivica Košak

Dr. Angela Ilić je znanstvena suradnica na Institutu za njemačku kulturu i povijest Jugoistočne Europe pri Sveučilištu Ludwig Maximilian u Münchenu i privatna docentica na Povijesnom seminaru Sveučilišta Johannes Gutenberg u Mainzu. Završila je magisterij 2004. godine na Katoličkom sveučilištu u Leuvenu u Belgiji, a drugi magisterij (2010.) i doktorat (2012.) stekla je na Sveučilištu Temple u Philadelphiji, SAD. Godine 2022. habilitirala je u područjima novije i istočnoeuropske povijesti na Sveučilištu u Mainzu. Njezina istraživačka specijalizacija obuhvaća povijest Jugoistočne Europe u 19. i 20. stoljeću, posebice nacionalnu i vjersku identitetsku izgradnju, položaj manjina u srednjoj i jugoistočnoj Europi, te utjecaj religije na društvene promjene u postsocijalističkim zemljama. Jedan od njezinih aktualnih projekata je istraživanje mreže njemačkih protestantskih pastora u Jugoistočnoj Europi u 19. i 20. stoljeću, kao i analiza materijalnog i nematerijalnog kulturnog nasljeđa regije Kočevska/Gottschee.

Angela Ilić je članica uprave *Hrvatske kulturne zajednice/Ogranka Matice hrvatske* u Wiesbadenu.

Rezension – Identitäten in regionalen Zentren der Habsburgermonarchie 1867-1918. Die Fallbeispiele Rijeka und Maribor von Angela Ilić

Die Habilitationsschrift von Angela Ilić, erschienen 2024 im Harrassowitz Verlag in der Reihe *Balkanologische Veröffentlichungen 70*, beschäftigt sich ausführlich mit der Frage, inwiefern sich Identitäten in den Städten Rijeka und Maribor im ausgehenden 19. und frühen 20. Jahrhundert gebildet haben. Zur Beantwortung ihrer Frage arbeitet die Autorin multiperspektivisch und versucht, unterschiedlichste Aspekte für die Identitätsbildung heranzuziehen. So beschäftigt sie sich zunächst singular mit der Art der Kommunikation, religiöse Einflüsse, Vereinskulturen, die Auswirkung des ersten Weltkrieges auf die beiden Städte, bevor sie im Anschluss zu einem Vergleich ihrer Arbeitsergebnisse kommt. Insgesamt ist das Werk für alle lesenswert, die sich mit den historischen Entwicklungen auf dem Balkan auseinandersetzen. Die dargestellten Ergebnisse zeichnen detaillierte Bilder des Lebens und der Entwicklung in den ausgewählten Städten.

Der Grundgedanke der Habilitationsschrift fügt sich in ein Forschungsfeld, das in den letzten Jahrzehnten immer stärker Gewicht in der Geschichtswissenschaft bekommen hat. Die Idee, zwei Städte mit ähnlichen, heterogenen Bevölkerungsschichten, beide unter direkter, „ausländischer“ Verwaltung stehend, zu vergleichen, ist auch sinnvoll und überzeugend. Sicherlich hat diese Vorgehensweise ihre Berechtigung, die Arbeit erfolgte unter großem Aufwand und mit einer intensiven und gewissenhaften Recherche, die auch ausführlich dargelegt wird. Was jedoch unbeantwortet bleibt, ist die Frage, inwiefern überhaupt eine Vergleichbarkeit vorliegt. Maribor, unter direkter ungarischer Verwaltung, mit einer anderen ethnischen Zusammensetzung der Bevölkerung, anderen wirtschaftlichen und religiösen Gegebenheiten als Rijeka, unter österreichischer Verwaltung. Diese Unterschiede werden dargelegt, ausführlich thematisiert und dennoch bleibt im Vergleich die Frage völlig unberührt, ob diese immensen Unterschiede einen sinnvollen Vergleich der Identitätsbildung überhaupt ermöglichen. Abgesehen von der Frage der Sinnhaftigkeit des Vergleichs sind die einzelnen Ergebnisse ein wertvoller Beitrag, um zu verstehen, inwiefern innere und äußere Einflüsse auf dem Balkan dazu führten, dass sich nationale Identitäten auf eine bestimmte Art und Weise an bestimmten Orten gebildet haben.

Auch wenn man bei einer rein wissenschaftlichen Arbeit davon ausgeht, dass der Leser ebenfalls über ein gewisses wissenschaftliches Grundwissen (bestenfalls auch Fachwissen bezüglich des Themas) mitbringt, so muss doch darauf hingewiesen werden, dass einige Aussagen zu oberflächlich sind. An dieser Stelle sollen nur einige Aussagen aus der Einleitung genannt werden, dem Teil des Buches, der eine Vorstellung der eigenen Arbeit ist und die Einladung, weiterzulesen. Führt Frau Ilić beispielsweise an, dass mittlerweile *Widersprüche und inhärente Paradoxien die Grenzen [ihrer] Theorien gezeigt haben* (in den Werken von Anderson und Brubaker, vgl. S.6), so sollte sie doch wenigstens kurz und knapp erklären, warum und welcher Teil der teilweise widerprüchlichen und paradoxen Theorien von *großer Bedeutung* (ebd.) für das eigene Werk bleiben. Auch bei Aussagen wie „tolerant“ [...] *im heutigen Sinne des Wortes*“ (vgl. S.5), sollte eine Erklärung folgen. Denn gibt es wirklich einen so eindeutigen Konsens über die inhaltliche Bedeutung von Toleranz in der heutigen Gesellschaft? Mögen diese beiden Beispiele spitzfindig wirken, so sollen sie darauf hinweisen, dass auch in der Einleitung einer wissenschaftlichen Arbeit die Genauigkeit eine große Rolle spielt.

Und auch inhaltlich muss die Genauigkeit konsequent beibehalten werden. So finden sich einige Beispiele, die Fragen hinterlassen. Direkt im ersten inhaltlichen Kapitel schreibt Angela Ilić, dass eine *weit verbreitete kroatische nationale Selbstidentifizierung unter den Einwohnern der Stadt anfänglich* (vgl. S.29) ausbliebe. Vorhergehend führt sie aus, dass die Mehrheit der kroatisch sprechenden Bevölkerung überhaupt nicht in der Stadt selbst, sondern in Randbezirken lebte und sich überwiegend aus *niedrigeren Bevölkerungsschichten* (vgl. S.27) zusammensetzte. Ihr Verweis, auf eine Aussage eines Jesuiten aus

dem 17. Jahrhundert (vgl. ebd.), dass die kroatische Sprache zu vernachlässigen sei, ist zwar gut recherchiert – aber wenig hilfreich. Wenn die sogenannten niedrigeren Bevölkerungsschichten von Gebildeten vorausgegangener Jahrhunderten als zu vernachlässigen bezeichnet werden und man davon ausgehen kann, dass von *Tageelöhnern und Fabrikarbeitern* (ebd.) wenig schriftliche Aufzeichnungen über ihr persönliches, nationales Zugehörigkeitsgefühl existieren werden (worauf sie allerdings nicht eingeht), dann stellt sich die Frage, inwiefern eine Aussage über das Nationalgefühl dieser Bevölkerungsgruppen überhaupt wissenschaftlich fundiert getroffen werden kann.

Ein ähnliches Beispiel findet sich mit der Aussage, dass sich die evangelische Gemeinde in Maribor als Diaspora ansah (vgl. S.114), mit einzigem Beleg der Korrespondenz der Gemeindeleitung. Wünschenswert wäre hier die Erklärung, aufgrund welcher Tatsachen hier davon ausgegangen werden muss, dass die Gemeindeleitung in ihrer Korrespondenz nicht nur das eigene Selbstverständnis, sondern auch das Selbstverständnis aller Gläubigen zum Ausdruck bringt.

Als letztes Beispiel soll hier genannt werden, dass Angela Ilić den Einwohnern von Rijeka bis in die 1890er Jahre das Interesse an nationaler Selbstidentifizierung abspricht (vgl. S. 242). Im nächsten Satz benennt sie jedoch selbst den Sonderstatus von Rijeka als *quasi Stadtstaat*. In ihrer eigenen Einleitung führt die Autorin aus, dass Identifikationen *mehrschichtig sein können, dass sie sich mit der Zeit ändern können und dass sie in hybrider Form existieren können* (vgl. S.3). Wäre an dieser Stelle die Schlussfolgerung, dass die Bewohner Rijekas ihren quasi Stadtstaat bis in die 1890er Jahre als nationale Identität empfanden und sich damit identifizierten sinnvoller? Wäre es nicht logisch zu fragen, warum die Bewohner Rijekas in den 1890er Jahren ihren quasi Stadtstaat nicht mehr als ausreichende nationale Identität ansehen konnten (oder durften)?

Frau Ilić hat über Jahre hinweg intensiv und mit vielen wirklich interessanten und aufschlussreichen Ergebnissen geforscht. Die hier angeführten Beispiele sollen nicht die Habilitationsschrift in ein negatives Licht rücken – vielleicht aber darauf aufmerksam machen, wie viele offene Fragen eine auch noch so intensiv recherchierte Arbeit hinterlässt.

StRin Julia Enkelmann, M.Ed., geb. 1987 in Siegen mit kroatischen Wurzeln, studierte u.a. Geschichtswissenschaften und Germanistik an der Johannes Gutenberg – Universität Mainz

Važnost akademskog rada za razumijevanje identiteta u regionalnim središtima Habsburške Monarhije

Knjiga Angele Ilić *Identiteti u regionalnim središtima Habsburške Monarhije 1867.–1918. Studije slučaja Rijeke i Maribora* donosi dubinsku analizu složenih identitetskih procesa koji su se odvijali u multikulturalnim gradovima Rijeci i Mariboru.¹ za vrijeme kasne Habsburške Monarhije. Autor posebno odabire ova dva grada kako bi osvijetlio različitost i dinamiku identiteta u regionalnim središtima Habsburškog Carstva. Rijeku, lučki grad velike gospodarske važnosti, karakterizirala je mješavina talijanskih, hrvatskih, njemačkih, mađarskih, srpskih i židovskih utjecaja. Maribor, s druge strane, koji se nalazi u današnjoj Sloveniji, imao je jaku slovensku, njemačku i češku prisutnost. Autorica naglašava etničku i kulturnu raznolikost dvaju gradova Rijeke i Maribora tijekom kasne Habsburške Monarhije i čini te gradove idealnim studijama slučaja za proučavanje procesa identiteta.

Udruge kao ogledalo izgradnje identiteta

Ilićin rad fokusira se na presudnu ulogu lokalnih udruga u oblikovanju i izražavanju identiteta. Ti klubovi, koji su pokrivali širok spektar interesa - od kulture i politike do znanosti i sporta - služili su kao važne platforme za socijalizaciju i kulturnu razmjenu. Stanovnicima su ponudili priliku da njeguju i artikuliraju svoje kulturne i etničke identitete. Autorica pronalazi u arhivskoj građi suglasnost kako su lokalne udruge imale presudnu ulogu u oblikovanju i očuvanju identiteta. Izvori spominju različite vrste udruga – kulturne, političke, znanstvene i sportske – te naglašavaju njihovu funkciju kao platforme za druženje, kulturnu razmjenu i artikulaciju interesa.

U Rijeci su središnju ulogu imale udruge poput *Casino patriottico* koja je promicala talijansku kulturu i *Narodna čitaonica riječka* koja se bavila očuvanjem hrvatskog jezika i kulture. *Prirodoslovni klub* i *Club Alpino Fiumano* omogućili su susrete i razmjenu ideja intelektualcima i ljubiteljima prirode. Sportski klubovi kao što su *Fiumei Magyar Daloskör* ili *Circolo "Árpád" Commemorativo al Millennio* također su pridonijeli umrežavanju različitih zajednica.

Klubovi nisu bili samo mjesta susreta, nego i proizvođači znanja i kulture. Izdavali su vlastite časopise i publikacije kako bi širili svoje ideje i komunicirali s javnošću. Primjer za to je dvojezična publikacija *Obavijesti Prirodoslovnog kluba u Rijeci (Bollettino del Club di Scienze Naturali in Fiume)*, koja je sadržavala znanstvene eseje i izvješća. Povodom 50. obljetnice *Narodna čitaonica riječka* izdala je prigodnu publikaciju koja je dala uvid u povijest i djelovanje udruge.

Arhiva: Značaj za historiografiju i istraživanje identiteta

Ilić ističe središnju važnost arhiva za proučavanje identitetskih procesa. Tvrdi da arhivi udruge, iako često nisu na razini formalnih arhiva, predstavljaju vrijedne izvore za razumijevanje povijesti udruge i njihova doprinosa društvenom životu. Ove arhive sadrže zapisnike sa sastanaka, popise članova, statute, korespondenciju i financijske dokumente, koji zajedno daju raznoliku sliku kulture kluba. Iako ti arhivi

¹ Angela Ilić: *Identitäten in regionalen Zentren der Habsburgermonarchie 1867-1918. Die Fallbeispiele Rijeka und Maribor*, Harrassowitz Verlag in der Reihe *Balkanologische Veröffentlichungen* 70, Wiesbaden 2024.

često ne zadovoljavaju standarde formalnih arhiva, oni pružaju dragocjene uvide u povijest klubova i njihov utjecaj na društveni život.

Autorica ističe da arhivi ne služe samo za dokumentiranje prošlosti, već pridonose i konstrukciji identiteta. Omogućuju praćenje razvoja identiteta kroz vrijeme i razumijevanje načina na koji su različite etničke zajednice odgovorile na društvene i političke izazove. Iličina studija ima komparativni pristup usporednim ispitivanjem razvoja identiteta u Rijeci i Mariboru i ukazuje kako su *Rijeka i Maribor* idealne studije slučaja za proučavanje identitetskih procesa u multikulturalnim centrima.

Složena priroda identiteta

Iličino istraživanje pokazuje da je Identitet složen i dinamičan pojam. Autor zaključuje da je stvaranje posebnog nacionalnog identiteta u Rijeci i Mariboru bilo komplicirano kulturnom raznolikošću i čestim pomicanjem granica. Rijeka, kao *melting pot* različitih kultura i utjecaja, opisuje se kao poseban slučaj u kojem se identitet često relativizira. Nedostatak aristokracije u gradu pridonio je okruženju u kojem je ekonomski uspjeh često bio prioritet nad etničkom ili vjerskom pripadnošću. Identitet je složen i dinamičan koncept koji se može mijenjati tijekom vremena i ovisno o kontekstu. Autorica ističe da nije moguće povući jedinstvenu etničku, vjersku ili kulturnu granicu za Rijeku ili Maribor.

Poteškoće istraživanja

Neki izvori spominju izazove s kojima se Angela Ilič suočavala u svom istraživanju, poput gubitka arhivske građe zbog pomicanja granica i ratova. Ukratko, unatoč različitim perspektivama, izvori daju koherentnu sliku knjige Angele Ilič i središnjih rezultata njezina istraživanja.

Zaključak: Doprinos rada Angele Ilič

Knjiga Angele Ilič *Identiteti u regionalnim središtima Habsburške Monarhije 1867.–1918. Studije slučaja Rijeke i Maribora* daje važan doprinos razumijevanju identiteta u Habsburškoj Monarhiji. Detaljnom analizom Rijeke i Maribora autor pokazuje kako su lokalne udruge i arhivi služili kao središnja mjesta izgradnje identiteta. Iličino djelo naglašava složenu i dinamičnu prirodu identiteta i zalaže se za diferencirano gledanje na identitetske procese u Habsburškoj Monarhiji. Kroz detaljnu analizu studija slučaja Rijeke i Maribora, ona pokazuje kako su lokalne udruge i arhivi služili kao žarišne točke identiteta i istovremeno pridonijeli očuvanju i izgradnji povijesti. Autorica ističe kompleksnost identiteta i ističe da se on može mijenjati tijekom vremena i ovisno o kontekstu. Iličino djelo ističe važnost arhivske građe i lokalnih publikacija za razumijevanje multikulturalnih interakcija u urbanim središtima Habsburške Monarhije. Knjiga potiče daljnja istraživanja i otvara nove poglede na povijest regije.

Knjiga je predstavljena na Sveučilištu u Mainzu 12. studenog 2024. uz potporu i suorganizaciju *Hrvatske kulturne zajednice / Ogranka Matice hrvatske Wiesbaden*.

Ivica Košak